

MASTERTHESIS

O

N

L

I

N

E

P

O

R

N

O

attitudes tegenover seks en opvoeding
wat en hoe groot is de rol van ouderlijke steun en controle?

Thema
*Media
&
Seksualiteit*

Begeleider
*Regina
van den
Eijnden*

Roos Smetsers
3231917

Abstract

Internet en adolescenten zijn vandaag de dag onlosmakelijk met elkaar verbonden. Naast zinvolle activiteiten nemen adolescenten ook deel aan meer risicovolle activiteiten op het internet, zoals het bekijken van online porno. In deze longitudinale studie is onderzoek gedaan naar de relatie tussen kijken naar online porno door adolescenten en recreatieve attitudes tegenover seks, de relatie tussen opvoedgedrag van ouders en het kijken naar online porno en de invloed van opvoedgedrag op de relatie tussen online porno kijken en recreatieve attitudes tegenover seks. De sample bestaat uit middeljonge adolescenten (gemiddelde leeftijd op $T_1 = 14,52$; $N = 425$). Een kleine 60% van de jongens en iets meer dan 10% van de meisjes keek de afgelopen zes maanden bewust naar online porno. Adolescenten die naar online porno kijken, hebben op cross-sectioneel niveau een meer recreatieve attitude tegenover seks. Het opvoedgedrag van ouders, bestaande uit internetspecifieke controle en ouderlijke steun, is geen significante voorspeller voor de kans dat adolescenten naar online porno kijken of gaan kijken één jaar later. Het opvoedgedrag van ouders werkt daarnaast niet als een beschermende factor ten aanzien van de ontwikkeling van meer recreatieve attitudes tegenover seks na het bekijken van online porno. Tot slot gaan ouders ook niet anders opvoeden als hun kinderen kijken naar online porno. Implicaties voor vervolgonderzoek naar online porno kijken door adolescenten en factoren die bepalend zijn voor het beperken van de negatieve effecten hiervan worden besproken.

Abstract

Today, the internet and adolescents are inextricably linked to each other. Besides educational activities, adolescents take part in more risky activities on the internet such as watching online pornography. This longitudinal study examined the relationship between watching online pornography by adolescents and having a more permissive attitude towards sex, the relationship between parental education and watching online pornography and the influence of parental education on the relationship between watching online pornography and having a more permissive attitude towards sex. The sample consists of middle-aged adolescents (average age $T_1 = 14,52$; $N = 425$). Almost 60% of the boys and a little more than 10% of the girls deliberately watched online pornography in the last six months. Adolescents who watched online pornography had a more permissive attitude towards sex on a cross-sectional level. Parental education, which consists of internet-specific parental control and parental support, could not significantly predict watching pornography by adolescents at baseline or one year later. Also, parental education is not a protective factor regarding the development of a more permissive attitude towards sex. Finally, parents do not change their internet-specific control or support when their children are watching online pornography. Implications for future research into watching online pornography by adolescents and the factors that can reduce the negative effects are discussed.

Inleiding

Van de adolescenten in Nederland heeft ruim 97% thuis toegang tot internet. Zij besteden per week gemiddeld 10.4 uur van hun tijd aan internet voor privégebruik, zoals het downloaden van muziek en films en het bezoeken van profielsites (van Rooij & van den Eijnden, 2007). Het besef dat internet niet alleen een enorme bron van kennis is, maar ook van potentieel gevaar, vooral voor jongeren, is in de loop der tijd steeds toegenomen. Het internet biedt een bijna onbegrensde hoeveelheid aan informatie en een groot deel daarvan is seksueel getint: het internet is doordrongen van ‘seksueel expliciet materiaal’ (Cooper, 1998). Hiermee wordt gerefereerd aan materiaal ‘dat seksuele activiteit laat zien op een duidelijke, niets verhullende manier’ (Kelley, Dawson, & Musialowski, 1989, p. 58). Het aanbieden van ‘seksueel expliciet materiaal’ op het internet, in het vervolg ‘porno’ genoemd, wordt bovendien vergemakkelijkt door de zogenaamde ‘Triple-A engine’ van online porno (Cooper 1998). Dit houdt in dat online porno gemakkelijk toegankelijk, betaalbaar en anoniem is. Dat roept publieke zorgen op over de gevolgen van blootstelling aan porno bij adolescenten (zoals geciteerd in Peter & Valkenburg, 2006, p.178).

Blootstelling aan online porno: prevalentie en frequentie

De rol van het internet in het aanbieden van porno is groot. Betrouwbaar onderzoek naar de mate waarin jongeren blootgesteld worden aan porno op het internet, is echter nog schaars. Dit is veelal te wijten aan verschillende conceptuele en operationele definities van blootstelling aan online porno (Peter & Valkenburg, 2006). Peter en Valkenburg (2006) vullen dit hiaat in Nederland op met een gedegen onderzoek naar blootstelling aan porno op internet onder 745 Nederlandse jongeren tussen de 13 en 18 jaar. Ze operationaliseren blootstelling als de actieve en bewuste consumptie van porno in tegenstelling tot onopzettelijke of ongewilde blootstelling aan porno. Onder online porno scharen zij seksueel expliciete foto’s, filmpjes en videoclips en erotische contactsites. Uit het onderzoek blijkt dat over het algemeen een meerderheid van de mannelijke adolescenten zichzelf blootstelt aan porno op het internet (71%) en een meerderheid van de vrouwelijke adolescenten niet (60%) (Peter & Valkenburg, 2006). Dit is in overeenstemming met vrijwel alle onderzoeken naar bewuste blootstelling aan porno (eg. Sabina, Wolak & Finkelhor, 2008; Svedin, Akerman & Priebe, 2011; Wallmyr & Welin, 2006; Ybarra & Mitchell, 2005). Het sluit daarnaast aan bij de algemene bevinding dat mannen eerder seksueel opgewonden raken van porno en een meer positieve houding hebben tegenover porno (Sabina et al., 2008; Svedin et al., 2011; Wallmyr & Welin, 2006). Er werd geen relatie gevonden tussen leeftijd en blootstelling aan online

porno (Peter & Valkenburg, 2006). Amerikaanse cijfers wijzen echter uit dat 87% van de online pornokijkers 14 jaar of ouder is (Ybarra & Mitchell, 2005).

Naast een verschil in blootstelling aan porno tussen jongens en meisjes, is er ook een verschil in frequentie van blootstelling. Ongeveer een vierde van de mannelijke adolescenten stelt zich minstens één keer per week bloot aan verschillende vormen van online porno, slechts 5% van de vrouwen bevindt zich in deze categorie (Peter & Valkenburg, 2006).

De negatieve effecten van porno kijken

Aan de ene kant is porno kijken in zekere mate een normatieve ervaring voor adolescenten. De grote meerderheid (87%) van de adolescenten die online porno kijkt is 14 jaar of ouder, een gepaste leeftijd om nieuwsgierig te zijn naar seks (Ybarra & Mitchell, 2005). Aan de andere kant laten verschillende studies zien dat het bekijken van porno een negatieve uitwerking kan hebben op het gedrag en de attitude van adolescenten. De cognitieve informatieverwerkingstheorie, die door Aubrey, Harrison, Kramer en Yellin (2003) is toegepast op seksuele content, combineert facetten van zowel de ‘sociale leertheorie’ en de ‘script theorie’ om het effect van blootstelling aan bijvoorbeeld porno op attitudes en gedrag van adolescenten te begrijpen. Het model suggereert dat mensen via de observatie van relevante en aantrekkelijke voorbeelden in zowel het dagelijks leven als in de media ‘scripts’ creëren en opslaan in hun geheugen die een leidraad vormen voor sociaal gedrag. Een negatief effect van frequent porno kijken op gedrag is bijvoorbeeld dat jongens die veelvuldig naar porno kijken meer alcohol drinken, grotere seksuele verlangens hebben en vaker betaalde seks hebben dan andere jongens van dezelfde leeftijd (Svedin et al., 2011). Bovendien is voor volwassen mannen de associatie tussen frequent porno kijken en het vertonen van seksueel agressief gedrag ruimschoots aangetoond in correlatieve en experimentele studies (voor reviews zie Flood, 2009; Malamuth, Addison & Koss, 2000).

Nog overtuigender en vaker onderzocht zijn de effecten van porno kijken op seksuele attitudes van adolescenten (Braun-Courville & Rojas, 2009; Brown & L’Engle, 2009; Flood, 2009; Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2006a). Een recreatieve seksuele attitude refereert aan het idee dat seksueel contact een puur lichamelijke activiteit is, waarbij je eigen seksuele voldoening belangrijker is dan het relationele aspect (Peter & Valkenburg, 2006a). De term ‘permissieve seksuele attitude’ verwijst naar een vergelijkbaar concept. Peter en Valkenburg (2006a) concluderen dat frequentere blootstelling aan porno zorgt voor een realistischer beoordeling van porno en tot meer recreatieve attitudes tegenover seks. Dit geldt in sterkere mate voor mannen, omdat zij meer naar porno kijken. In een later onderzoek

voegen ze hier aan toe dat een hogere frequentie van porno kijken door adolescenten er voor zorgt dat men porno meer als waardevolle, bruikbare informatie over seks beschouwt en uit porno opmaakt hoe men zich dient te gedragen tijdens seks (Peter & Valkenburg, 2010). Porno is echter niet de beste seksuele opvoeder (Flood, 2009; Peter & Valkenburg, 2010; Wallmyr & Welin, 2006).

Er is tot op heden weinig longitudinale evidentie voor de associatie tussen online porno kijken door adolescenten en recreatieve seksuele attitudes. Peter en Valkenburg (2006a) vinden overtuigende verbanden tussen online porno kijken en recreatieve attitudes tegenover seks, maar deze zijn niet longitudinaal onderzocht. Dit geldt eveneens voor de studies van Braun-Courville en Rojas (2009) en Lo en Wei (2005). Brown en L'Engle (2009) vinden longitudinaal wel een voorspellend effect van vroege blootstelling aan seksueel expliciete media op seksuele attitudes en gedrag, maar dit betreft blootstelling aan allerlei expliciete seksuele media, niet alleen online porno. Het is dus interessant om de associatie tussen porno kijken en recreatieve attitudes tegenover seks longitudinaal te onderzoeken. De eerste hypothese die in dit onderzoek getoetst zal worden luidt dan ook dat er een verband is tussen online porno kijken door adolescenten en een meer recreatieve attitude tegenover seks (*hypothese 1*).

Opvoedgedrag door ouders in relatie tot online porno kijken.

Zoals hierboven beschreven, laten veel studies de gevaren en negatieve effecten van online porno kijken zien. Voor zover mij bekend is er echter nog geen onderzoek dat zich specifiek concentreert op de invloed van opvoedgedrag van ouders op online porno kijken door adolescenten. Onderzoek naar de relatie tussen opvoedgedrag van ouders en internetgebruik van kinderen staat dan ook nog in de kinderschoenen. We weten nog erg weinig over wat er gebeurt als jongeren, ouders en internet samenkomen (Wang, Bianchi & Raley, 2005). Het beschikbare onderzoek richt zich voornamelijk op de relatie tussen opvoedgedrag, bijvoorbeeld ouderlijke controle en steun en internetgebruik, waarbij men zich vooral focust op de risico's en gevaren hiervan (Liau, Khoo & Ang, 2008; Valcke, Bonte, de Wever & Rots, 2010; Wang et al., 2005).

Het 'risicovolle internetgebruik' is meestal geoperationaliseerd als 'het bezoeken van ongepaste websites', waaronder pornosites, 'het afspreken met onbekenden via internet', 'privé informatie doorgeven via internet' of 'compulsief internetgebruik'. Er is weinig overeenstemming over deze operationele definities van 'risicovol internetgebruik'. Het

‘bezoeken van ongepaste websites’, waaronder dus pornosites, komt echter in vrijwel alle operationalisering van risicovol internetgebruik terug.

Uit algemeen onderzoek is bekend dat ouderlijke controle en steun beschermend werken voor probleemgedrag bij adolescenten (Barnes & Farrell, 1992). Deze combinatie van ouderlijke steun en controle wordt ook wel aangeduid als een autoritatieve opvoedstijl. Deze beschermende combinatie is terug te zien in het beschikbare onderzoek naar opvoedgedrag en risicovol internetgebruik, hoewel in het onderzoek naar opvoedgedrag en risicovol internetgebruik meestal onderscheid gemaakt wordt tussen ouderlijke controle als ‘internetspecifiek’ opvoedelement en ouderlijke steun als algemeen opvoedelement. Onder internetspecifieke ouderlijke controle verstaat men bijvoorbeeld het opstellen van regels ten aanzien van internetgebruik, zoals het beperken van de duur van toegang tot internet, het controleren van de websites die bezocht worden door middel van filtersoftware of het nagaan van de browsergeschiedenis (Wang et al., 2005). Sommigen twijfelen aan de effectiviteit van enkele van deze internetspecifieke controletechnieken, waaronder het gebruik van filtersoftware en het nagaan van de browsergeschiedenis (Liau et al., 2008; Ybarra & Mitchell; 2005). Anderen vinden echter dat kinderen die expliciet controle ervaren door hun ouders, minder risicovol internetgedrag laten zien (Valcke, Schellens, van Keer & Gerarts, 2007) en dat minder ouderlijke ‘monitoring’ gerelateerd is aan een toename in mogelijk risicovol internetgebruik (Sun et al., 2005).

Ouderlijke steun houdt in dat ouders proberen om individualiteit, zelfregulatie en zelfverzekerdheid van hun kind te stimuleren door aanwezig en ondersteunend te zijn en mee te gaan in de behoeften en vragen van hun kind (Baumrind, 1991, pag. 62). Ouderlijke steun omvat in de algemene en internetspecifieke opvoeding veelal dezelfde elementen. In beide gevallen is het van belang dat ouders een veilige en respectvolle omgeving creëren (Fleming, Greentree, Cocotti-Muller, Elias & Morrison, 2006). Hierin is een kwalitatief goede, open communicatie belangrijk (Van den Eijnden, Spijkerman, Vermulst, van Rooij & Engels, 2009; Fleming et al., 2006; Liau et al., 2008). Bij een goede, open communicatie kunnen ouders hun kinderen informeren over hoe seksualiteit werkt in de realiteit, om zo de berichten die ze uit pornografische beelden meekrijgen te relativiseren (Wallmyr & Welin, 2006). Onderzoek naar de relatie tussen ouderlijke steun en internetgebruik is eenduidiger: steun van ouders lijkt gerelateerd te zijn aan minder risicovol internetgebruik (Fleming et al., 2006). In dit onderzoek zal worden uitgegaan van de combinatie van internetspecifieke ouderlijke controle en algemene ouderlijke steun.

Ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle staan niet los van elkaar: er is een significante positieve relatie tussen ouderlijke steun en controle bij internetgebruik (Valcke et al., 2010). Ouders die een zekere controle uitoefenen op hun kinderen wat betreft hun internetgebruik, hebben meestal een warme relatie met hun kinderen en dit geldt ook andersom. Er mag verwacht worden dat de combinatie van ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle adolescenten het meest weerbaar maakt (Van Rooij et al., 2007). In lijn met die verwachting zouden ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle beschermend kunnen werken voor het doelbewust bekijken van online porno door adolescenten. Hieruit volgt de hypothese dat ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle werken als beschermende factoren voor de kans dat adolescenten online porno kijken (*hypothese 2*). De combinatie van ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle zou vervolgens ook in de relatie tussen online porno kijken en het ontwikkelen van meer recreatieve attitudes tegenover seks een beschermde rol kunnen spelen. Ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle zouden adolescenten meer weerbaar kunnen maken tegen het effect van online porno kijken op de ontwikkeling van meer recreatieve attitudes. Hieruit volgt de verwachting dat ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle een beschermend effect hebben op de relatie tussen online porno kijken en het ontwikkelen van meer recreatieve attitudes tegenover seks (*hypothese 3*).

Er is naar mijn weten nog geen onderzoek naar de omgekeerde richting van de relatie in de tweede hypothese. We weten nog niet of online porno kijken door adolescenten ook invloed heeft op het opvoedgedrag van de ouders. Wel is bekend dat er een bi-directionele relatie bestaat tussen opvoeding en compulsief internetgebruik (van den Eijnden et al., 2010). Opvoeding heeft invloed op compulsief internetgebruik van adolescenten en andersom is compulsief internetgebruik ook van invloed op de wijze hoe ouders opvoeden. Op basis hiervan wordt verwacht dat er een verband is tussen online porno kijken door adolescenten en ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle (*hypothese 4*).

Methode

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de data van het onderzoek Media en Seksuele Ontwikkeling, waarvoor zeven middelbare scholen in Nederland data aanleverden. Alle scholen ontvingen een uitnodiging om deel te nemen aan een longitudinaal onderzoek naar de ontwikkeling van intieme relaties en seksualiteit in de adolescentie. Aan de scholen werd gevraagd of de derde klassen konden participeren, waarbij gericht werd op een leeftijdsgroep van 14-15 jaar. Omdat enkele vragen uit de vragenlijst verwijzen naar expliciete seksuele activiteiten en attitudes tegenover seks, werd aan alle scholen vooraf een vragenlijst toegestuurd om te beoordelen of de inhoud gepast was. Geen enkele school weigerde deelname na het doornemen van de vragenlijst. De studie werd eveneens goedgekeurd door de ethische commissie van de faculteit Sociale en Gedragwetenschappen van de Universiteit Utrecht. Adolescenten mochten alleen deelnemen indien zowel hun ouders als zij zelf toestemming gegeven hadden om hun data te gebruiken voor onderzoeksdoeleinden (3 ouders wilden niet dat hun kind deel nam aan de studie). Het was voor adolescenten niet verplicht om vragen over specifieke seksuele activiteiten in te vullen. Deze vragen hadden een extra antwoordcategorie: 'Ik wil deze vraag niet beantwoorden'. De vragenlijsten werden ingevuld gedurende een normaal lesuur. Hierbij waren steeds twee onderzoeksassistenten aanwezig die de vragenlijst introduceerden, benadrukten dat alle data vertrouwelijk behandeld zouden worden en vragen beantwoordden tijdens de afname.

Bij de eerste meting (T_1), vulden 523 derdeklassers een vragenlijst in. De tweede, derde en vierde meting (T_2 , T_3 en T_4) vonden plaats na respectievelijk zes, twaalf en achttien maanden. Gedurende deze periode sloten de participanten de derde klas af en gingen over naar de vierde klas. Vanwege deze overgang tussen T_2 en T_3 , was het niet mogelijk om alle participanten van T_1 te behouden. Het Nederlandse middelbare schoolsysteem verdeelt leerlingen over verschillende klassen in een leerjaar, wat ervoor zorgde dat de samenstelling van de klassen veranderde. Er werden data verzameld van klassen die op T_3 en T_4 op zijn minst zeven leerlingen bevatten die eerder hadden deelgenomen op T_1 en T_2 .

Sample

In het onderzoek Media en Seksuele Ontwikkeling zijn longitudinale data over vier metingen. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de eerste meting ($N = 425$) en derde meting ($N = 274$). Op basis van T_1 is op T_3 ruim 35% van de respondenten uitgevallen. Op T_1 is 49,9% van de respondenten meisje en 50,1% jongen, op T_3 is 48,7% meisje en 51,3% jongen. De gemiddelde leeftijd van deze sample op T_1 is 14,52 ($SD = 0.64$) en 15,46 ($SD = 1,22$) op T_3 .

De sample bestaat vooral uit jongeren met een autochtone Nederlandse achtergrond (83,5% op T₁, 84,3% op T₃). De meerderheid van de adolescenten (66,7% op T₁, 69,2% op T₃) volgt een beroepsopleiding.

Instrumenten

Mate van online porno kijken. Gevraagd is hoe vaak men de afgelopen zes maanden bewust gekeken heeft naar foto's en filmpjes waarin geslachtsdelen duidelijk zichtbaar zijn en naar foto's en filmpjes waarin mensen seks met elkaar hebben. Deze schaal voor de mate van online porno kijken is gebaseerd op de schaal 'Exposure to Sexually Explicit Material on the Internet' (Peter & Valkenburg, 2006a). Echter, deze variabele bleek niet normaal verdeeld te zijn. In dit onderzoek is de variabele mate van online porno kijken daarom gedichotomiseerd. De variabele *online porno kijken* bestaat uit twee categorieën: wel naar online porno kijken en niet naar online porno kijken.

Recreatieve attitudes tegenover seks. Een recreatieve seksuele attitude refereert aan het idee dat seksueel contact een puur lichamelijke activiteit is, waarbij je eigen seksuele voldoening belangrijker is dan het relationele aspect (Peter & Valkenburg, 2006a). In dit onderzoek zijn recreatieve attitudes tegenover seks gemeten met vier items. Voorbeelden van items zijn: 'Je hebt seks om de seks, niet omdat je verliefd bent' en 'je gaat vreemd'. De vraag is gemeten met vijf antwoordopties, variërend van 'helemaal goed' (5) tot 'helemaal verkeerd' (1). De antwoorden op deze vijf items zijn opgeteld en gemiddeld om een schaal te creëren. De Cronbach's alfa's van deze schaal zijn hoog: .90 (T₁), .94 (T₂), .92 (T₃).

Ouderlijke steun. Onder steun wordt de mate waarin ouders bezig zijn met, ondersteuning bieden aan en toekomen aan de behoeften van hun kinderen verstaan (Baumrind, 1991, p. 62). Ouderlijke steun is gemeten met twee items: 'Mijn ouders laten me vaak weten dat ze van me houden', 'mijn ouders knuffelen, kussen of omarmen mij vaak'. De items werden gemeten met vijf antwoordopties: 'heel vaak' (5), 'vaak' (4), 'regelmatig' (3), 'wel eens' (2) en 'nooit' (1). De antwoorden op deze items zijn opgeteld en gemiddeld en vormen zo een schaal voor ouderlijke steun. Omdat de schaal uit twee items bestaat worden de inter-itemcorrelaties gerapporteerd, welke redelijk zijn: .58 (T₁), .68 (T₂) .72 (T₃).

Internetspecifieke ouderlijke controle. In dit onderzoek is controle door ouders geoperationaliseerd als internetspecifieke ouderlijke controle. Internetspecifieke ouderlijke controle is gemeten met drie items. Voorbeelden van items zijn: 'Hebben jouw ouders wel

eens gecontroleerd op welke site je bent geweest?’ en ‘hebben je ouders wel eens sites laten blokkeren zodat jij deze sites niet meer kon bezoeken?’. De items werden gemeten met drie antwoordopties: ‘best vaak’ (3), ‘wel eens’ (2), ‘nooit’ (1). De antwoorden op deze drie items zijn opgeteld en gemiddeld en zo vormt zich een schaal voor internetspecifieke ouderlijke controle. De Cronbach’s alfa’s van deze schaal zijn vrij laag: .54 (T₁), .53 (T₂), .63 (T₃).

Statistische analyse

In dit onderzoek is voor het toetsen van hypothese 1, 3 en 4 gebruik gemaakt van (multipel) lineaire regressie en voor de 2e hypothese van een logistische regressie. Om dit te kunnen doen, zijn eerst voor elke analyse de statistische voorwaarden gecontroleerd. Als aan één van deze voorwaarden niet werd voldaan, dan is daar statistisch voor gecorrigeerd. De variabele *mate van online porno kijken* bleek niet normaal verdeeld te zijn. Deze variabele is daarom gedichotomiseerd en bestaat uit twee categorieën: wel kijken naar online porno en niet kijken naar online porno. Verder zijn in alle analyses de volgende controlevariabelen meegenomen: *leeftijd*, *geslacht*, en *schoolniveau*.

Om de eerste hypothese, waarin verwacht wordt dat er een verband is tussen online porno kijken door adolescenten en een meer recreatieve attitude tegenover seks, te toetsen, is eerst het cross-sectionele verband onderzocht. De gehele sample is meegenomen om te kijken of *online porno kijken* op T₁ (baseline) geassocieerd is met een *recreatieve attitude tegenover seks* op T₁. Vervolgens is er gekeken naar het effect van *online porno kijken* op T₁ op de *recreatieve attitude tegenover seks* op T₃, waarbij gecontroleerd is voor de afhankelijke variabele *recreatieve attitude tegenover seks* op T₁ om zo de verandering in de tijd bloot te kunnen leggen.

Om de tweede hypothese te onderzoeken, de longitudinale relatie tussen opvoedgedrag van ouders en online porno kijken door adolescenten, is gebruik gemaakt van logistische regressie omdat de afhankelijke variabele *online porno kijken* een dichotome variabele is. Er is gekeken in hoeverre opvoedgedrag van ouders de kans op wel of niet online porno kijken kan voorspellen. Eerst is weer het cross-sectionele verband onderzocht: de relatie tussen *internetspecifieke ouderlijke controle* en *ouderlijke steun* op T₁ en de kans op *online porno kijken* op T₁. Vervolgens is onderzocht of *internetspecifieke ouderlijke controle* en *ouderlijke steun* op T₁ de kans op *online porno kijken* op T₃ kunnen voorspellen. Er is weer gecontroleerd voor *online porno kijken* op T₁, om de verandering over tijd te kunnen onderzoeken.

In de derde hypothese wordt verwacht dat het verband tussen online porno kijken door adolescenten en een meer recreatieve attitude tegenover seks gemodereerd wordt door opvoedgedrag van ouders, bestaande uit *internetspecifieke ouderlijke controle* en *ouderlijke steun*. Eerst zijn alle hoofdeffecten aan het model toegevoegd, inclusief de verwachte moderatorvariabelen en vervolgens de interactietermen *online porno kijken x controle* en *online porno kijken x steun*. In de longitudinale analyse is weer gecorrigeerd voor *recreatieve attitude tegenover seks* op T₁.

In de vierde hypothese is het verband van de tweede hypothese in omgekeerde richting onderzocht. Omdat hier de afhankelijke variabelen *ouderlijke steun* en *internetspecifieke ouderlijke controle* normaal verdeeld zijn, is hiervoor een lineaire regressie gebruikt. Onderzocht is of *online porno kijken* op T₁ het opvoedgedrag van ouders, bestaande uit *internetspecifieke controle* en *ouderlijke steun*, kan voorspellen op T₁ en op T₃. Bij de longitudinale analyse is weer gecontroleerd voor *internetspecifieke ouderlijke controle* en *ouderlijke steun* op T₁, om de verandering over tijd te kunnen onderzoeken.

Resultaten

Ongeveer een derde van de adolescenten keek de afgelopen zes maanden wel eens bewust naar online porno (33.1% op T₁ en 34.3% op T₃). Op T₁ keek 10.2% van de meisjes de afgelopen zes maanden wel eens naar online porno (10,4% op T₃) en 58.3% van de jongens (57,1% op T₃). Er is een significant verschil in het wel of niet kijken naar online porno tussen jongens en meisjes ($\chi^2 = 111.838, p < .001$ op T₁, $\chi^2 = 109.484, p < .001$ op T₃).

Jongens ($M = 1.31, SD = 0.33$) en meisjes ($M = 1.28, SD = 0.36$) rapporteren ongeveer evenveel internetspecifieke ouderlijke controle op T₁, $t(431) = 0.86, p = 0.39$. Dit geldt ook voor T₃, $t(452) = 0.278, p = .781$. Wat betreft ouderlijke steun rapporteren meisjes ($M = 3.37, SD = 0.95$) op T₁ significant meer ouderlijke steun dan jongens ($M = 3.02, SD = 0.87$), $t(447) = -3.957, p < .001$. Ook op T₃ rapporteren meisjes ($M = 3.26, SD = 0.99$) meer ouderlijke steun dan jongens ($M = 3.03, SD = 0.95$), dit verschil is eveneens significant $t(452) = -2.552, p < 0.05$. Voor jongens blijft ouderlijke steun over de periode tussen T₁ en T₃ vrijwel gelijk, voor meisjes neemt ouderlijke steun in deze periode iets af.

In recreatieve attitudes tegenover seks zijn eveneens duidelijke geslachtsverschillen zichtbaar. Zowel op T₁ als op T₃ rapporteren jongens ($M = 2.09, SD = 0.73$ op T₁, $M = 2.30, SD = 0.77$ op T₃) een meer recreatieve attitude tegenover seks dan meisjes ($M = 1.61, SD = 0.50$ op T₁, $M = 1.69, SD = 0.53$ op T₃). Dit verschil is op T₁ en T₃ significant, $t(356) = 7.891, p < .001$ op T₁ en $t(412) = 9.950, p < .001$ op T₃. In de periode tussen T₁ en T₃ neemt de recreatieve attitude bij adolescenten significant toe, $t(452) = 4.729, p < .001$.

In Tabel 1 zijn de cross-sectionele (T₁ en T₃) en longitudinale (T₁ → T₃) correlaties te zien tussen de relevante variabelen. In lijn met de verwachting dat er een verband is tussen online porno kijken en een meer recreatieve attitude tegenover seks, laat de correlatiematrix cross-sectioneel zowel op T₁ als op T₃ en longitudinaal zien dat kijken naar online porno significant positief samenhangt met een meer recreatieve attitude tegenover seks. De variabelen ouderlijke steun en een recreatieve attitude tegenover seks correleren ook cross-sectioneel en longitudinaal significant met elkaar, alleen dan in negatieve richting. Als adolescenten meer ouderlijke steun rapporteren, dan hebben ze een minder recreatieve attitude tegenover seks. Op longitudinaal niveau is daarnaast nog een significante negatieve correlatie te zien tussen ouderlijke steun op T₁ en online porno kijken op T₃: meer gerapporteerde ouderlijke steun op T₁, hangt samen met minder online porno kijken op T₃.

Tabel 1
Correlaties tussen de variabelen (Spearman's ρ en Pearson's r).

	1	2	3	4	5	6	7	8
T1								
1. Pomo kijken	-	.386**	-.089	.034	.520**	.316**	-.103	-.028
2. Attitude t.o.v. seks	-	-	-.152**	-.073	.360**	.586**	-.134*	-.032
3. Steun	-	-	-	.036	-.176**	-.118*	.649**	-.021
4. Controle	-	-	-	-	-.014	-.080	-.011	.483**
T3								
5. Pomo kijken	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Attitude t.o.v. seks	-	-	-	-	.351**	-	-	-
7. Steun	-	-	-	-	-.065	-.112*	-	-
8. Controle	-	-	-	-	.044	-.013	.032	-

* $p < .05$.

** $p < .01$.

In Tabel 2 worden de resultaten weergegeven van de lineaire regressieanalyse die hypothese 1 en 3 toetst. In Tabel 2 is te zien dat de controlevariabelen geslacht en schoolniveau zowel op cross-sectioneel als longitudinaal niveau significante voorspellers zijn voor een meer recreatieve attitude tegenover seks. Als jongen heb je een meer recreatieve attitude tegenover seks. Hetzelfde geldt als je een laag schoolniveau hebt. Longitudinaal voorspelt ook de toegevoegde controlevariabele recreatieve attitude tegenover seks op T₁ significant de recreatieve attitude tegenover seks op T₃. Uit Tabel 2 blijkt dat hypothese 1, waarin gesteld werd dat er een verband is tussen online porno kijken en een meer recreatieve attitude tegenover seks, gedeeltelijk wordt bevestigd. Cross-sectioneel is kijken naar online porno een significante voorspeller van een meer recreatieve attitude tegenover seks, ook wanneer gecontroleerd wordt voor de significante controlevariabelen geslacht en schoolniveau en voor leeftijd. Longitudinaal blijkt het effect echter niet significant te zijn.

Met een logistische regressieanalyse is de tweede hypothese, waarin gesteld wordt dat het opvoedgedrag van ouders als een beschermende factor werkt voor de kans dat adolescenten naar online porno kijken, getoetst. In Tabel 3 is te zien dat de controlevariabelen geslacht en schoolniveau op cross-sectioneel niveau significante voorspellers zijn voor de kans dat adolescenten naar online porno kijken. Als je een jongen bent, dan heb je een grotere kans dat je naar online porno kijkt op T₁. Hetzelfde geldt als je een laag schoolniveau hebt. Longitudinaal is de controlevariabele geslacht nog steeds significant, schoolniveau niet. De toegevoegde controlevariabele online porno kijken op T₁ is longitudinaal wel een significante voorspeller: als je op T₁ naar online porno kijkt, voorspelt dat significant de kans dat je op T₃ naar online porno kijkt. De onafhankelijke variabelen ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle zijn zowel cross-sectioneel als longitudinaal geen significante voorspellers

voor de kans dat adolescenten naar online porno kijken, waardoor de tweede hypothese niet bevestigd wordt.

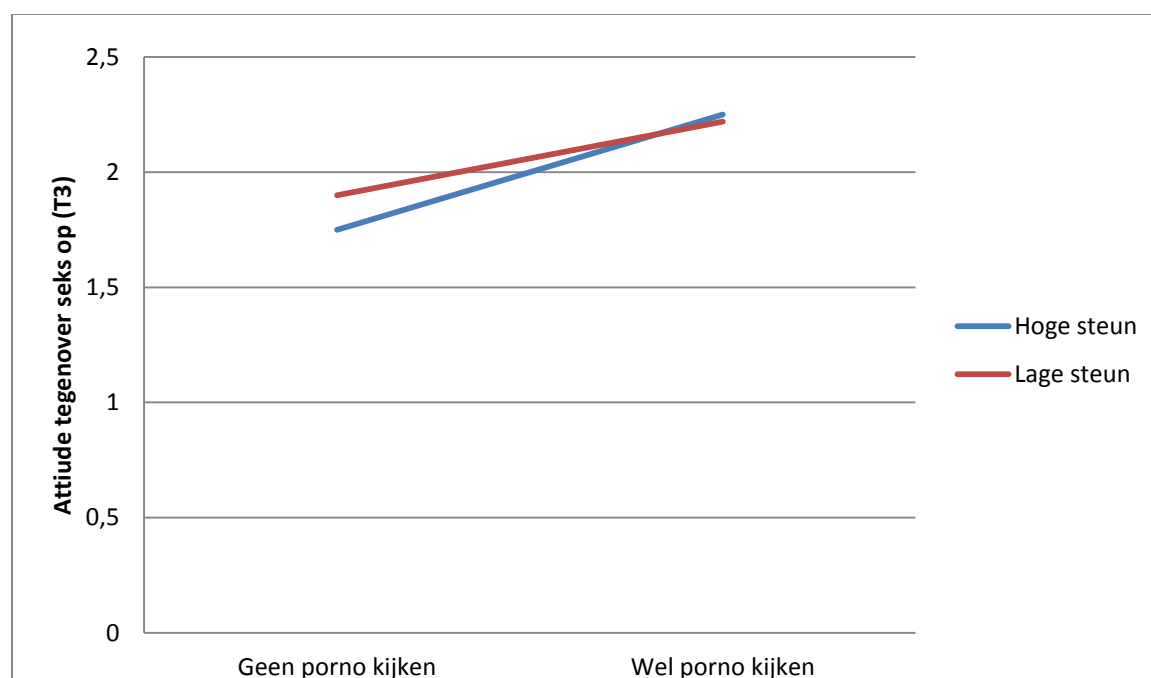
De derde hypothese stelt dat het opvoedgedrag van ouders, bestaande uit de variabelen ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle, een beschermend effect heeft op de relatie tussen online porno kijken en een recreatieve attitude tegenover seks. Tabel 2 laat in stap 3a zien dat er cross-sectioneel een hoofdeffect is van ouderlijke steun op de recreatieve attitude tegenover seks. Adolescenten die veel ouderlijke steun rapporteren, laten een minder recreatieve attitude tegenover seks zien. Op longitudinaal niveau is het interactie-effect tussen ouderlijke steun en online porno kijken significant. Ouderlijke steun werkt dus als een modererende variabele op de relatie tussen online porno kijken op T_1 en een recreatieve attitude tegenover seks op T_3 . Figuur 1 laat zien dat voor adolescenten die niet naar online porno kijken op T_1 , er een verschil is in recreatieve attitudes tegenover seks op T_3 tussen adolescenten die veel of weinig ouderlijke steun rapporteren. Adolescenten die weinig steun van ouders rapporteren op T_1 , hebben een meer recreatieve attitude tegenover seks op T_3 . Als adolescenten wél naar online porno kijken op T_1 , rapporteren zij een relatief hoge recreatieve attitude tegenover seks op T_3 ongeacht of zij veel of weinig steun van ouders ervaren. Ouderlijke steun werkt dus als modererende variabele op de relatie tussen online porno kijken en de recreatieve attitude tegenover seks, maar is geen beschermende factor ten aanzien van de recreatieve attitude tegenover seks van adolescenten die wél naar online porno kijken.

In stap 3b wordt het modererende effect van internetspecifieke ouderlijke controle getoetst. Op cross-sectioneel niveau is er een hoofdeffect van internetspecifieke ouderlijke controle op de recreatieve attitude tegenover seks. Adolescenten die meer internetspecifieke ouderlijke controle van hun ouders ervaren, laten een minder recreatieve attitude tegenover seks zien. Zowel cross-sectioneel als longitudinaal is er geen significant interactie-effect gevonden. Internetspecifieke ouderlijke controle werkt dus niet als modererende variabele op de relatie tussen online porno kijken en een recreatieve attitude tegenover seks. De derde hypothese wordt niet bevestigd.

Tabel 2

De cross-sectionele en longitudinale relatie tussen online porno kijken en attitude tegenover seks, gemiddeld door ouderlijke steun en controle.

	Cross-sectioneel model (T1)			Longitudinaal model (T1 → T3)		
	<i>N</i> = 425			<i>N</i> = 274		
	B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
<i>Stap 1</i>						
Geslacht	-0.471	0.061	-0.354***	-0.386	0.073	-0.266***
Leeftijd	-0.019	0.047	-0.018	0.098	0.053	0.086
Schoolniveau	0.084	0.039	0.097*	-0.089	0.044	-0.094*
Attitude op T1				0.548	0.054	0.501***
<i>Stap 2</i>						
Porno kijken (dichotoom)	0.410	0.072	0.290***	-0.059	0.087	-0.038
<i>Stap 3a.</i>						
Steun	-0.064	0.032	-0.089*	0.002	0.037	0.002
Porno x steun	-0.107	0.069	-0.248	0.199	0.080	0.420**
<i>Stap 3b.</i>						
Controle	-0.176	0.085	-0.090*	-0.107	0.100	-0.050
Porno x controle	0.157	0.181	0.152	-0.086	0.211	-0.076

*Note:*Cross-sectioneel model: $\Delta R^2 = 0.068$ ($p < .001$) voor stap 2, $\Delta R^2 = 0.005$ ($p = .120$) voor stap 3a, $\Delta R^2 = 0.002$ ($p = .252$) voor stap 3b.Longitudinaal model: $\Delta R^2 = 0.001$ ($p < .796$) voor stap 2, $\Delta R^2 = 0.013$ ($p < .05$) voor stap 3a, $\Delta R^2 = 0.000$ ($p = .781$) voor stap 3b.* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.*Figuur 1.* Interactie-effect tussen online porno kijken en ouderlijke steun op T₁, bij het voorspellen van attitude tegenover seks op T₃.

Tabel 3

De cross-sectionele en longitudinale relatie tussen opvoedgedrag van ouders en porno kijken.

	Model 1 (T1)		Model 2 (T1 → T3)	
	<i>N</i> = 427		<i>N</i> = 273	
	OR	95% CI	OR	95% CI
<i>Achtergrondvariabelen</i>				
Geslacht	12.004***	7.161-20.123	6.415***	3.308-12.440
Leeftijd	1.189	0.803-1.759	0.756	0.437-1.307
Schoolniveau	1.371*	1.003-1.876	0.996	0.640-1.548
Porno kijken op T1			5.949***	3.056-11.580
<i>Opvoedgedrag van ouders</i>				
Steun	1.094	0.838-1.429	0.771	0.533-1.115
Controle	1.057	0.518-2.157	0.805	0.313-2.071

Note: OR = odds ratios. 95% CI = 95% confidence interval.

* $p < .05$.

** $p < .01$.

*** $p < .001$.

Als laatste wordt in de vierde hypothese verondersteld dat er een verband is tussen het bekijken van online porno door adolescenten en het opvoedgedrag van ouders. In Tabel 4 is te zien dat op cross-sectioneel niveau alleen de controlevariabele geslacht een significante voorspeller is voor ouderlijke steun: als je een meisje bent, rapporteer je meer ouderlijke steun. Op longitudinaal niveau voorspelt enkel ouderlijke steun op T₁ de ouderlijke steun op T₃. Wat betreft internetspecifieke ouderlijke controle, laat Tabel 5 zien dat er cross-sectioneel geen enkele significante voorspeller is gevonden. Op longitudinaal niveau is wederom alleen internetspecifieke ouderlijke controle op T₁ een significante voorspeller voor internetspecifieke ouderlijke controle op T₃. Uit Tabel 4 en Tabel 5 blijkt dat er noch cross-sectioneel noch longitudinaal een significant effect is van online porno kijken op het opvoedgedrag van ouders, waarmee de vierde hypothese niet wordt bevestigd. Ouders gaan dus niet anders opvoeden als hun kinderen naar online porno kijken.

Tabel 4

De relatie tussen porno kijken en ouderlijke steun.

	Cross-sectioneel model (T1)			Longitudinaal model (T1 → T3)		
	<i>N</i> = 427			<i>N</i> = 275		
	B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
<i>Stap 1</i>						
Geslacht	0.335	0.089	0.180***	0.097	0.092	0.050
Leeftijd	0.017	0.070	0.012	0.079	0.070	0.052
Schoolniveau	-0.063	0.058	-0.052	0.039	0.059	0.031
Schaal steun op T1				0.674	0.049	0.642***
<i>Stap 2</i>						
Porno kijken	0.055	0.110	0.028	-0.111	0.111	-0.053

Note: $\Delta R^2 = 0.001$ ($p = .616$) voor stap 2 op T1, $\Delta R^2 = .002$ ($p = .322$) voor stap 2 van T1 → T3.

* $p < .05$.

** $p < .01$.

*** $p < .001$.

Tabel 5

De cross-sectionele en longitudinale relatie tussen porno kijken en internet specifieke ouderlijke controle.

	Model 1 (T1)			Model 2 (T1 → T3)		
	<i>N</i> = 427			<i>N</i> = 275		
	B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
<i>Stap 1</i>						
Geslacht	-0.034	0.033	-0.050	0.018	0.036	0.026
Leeftijd	-0.036	0.026	-0.067	0.052	0.028	0.096
Schoolniveau	-0.010	0.022	-0.022	0.023	0.024	0.051
Controle op T1				0.492	0.053	0.491***
<i>Stap 2</i>						
Porno kijken	0.009	0.041	0.012	-0.050	0.045	-0.068

Note: $\Delta R^2 = 0.000$ ($p = .830$) voor stap 2 op T1, $\Delta R^2 = 0.003$ ($p = .268$) voor stap 2 van T1 → T3.

* $p < .05$.

** $p < .01$.

*** $p < .001$.

Discussie

In deze longitudinale studie is onderzoek gedaan naar de relatie tussen kijken naar online porno door adolescenten en recreatieve attitudes tegenover seks, de relatie tussen opvoedgedrag van ouders en het kijken naar online porno en de invloed van opvoedgedrag op de relatie tussen online porno kijken en recreatieve attitudes tegenover seks. De resultaten laten zien dat kijken naar online porno cross-sectioneel een meer recreatieve attitude van adolescenten tegenover seks voorspelt. Echter, longitudinaal kan online porno kijken de recreatieve attitude tegenover seks niet voorspellen. Anders dan verwacht is het opvoedgedrag van ouders geen beschermende factor ten aanzien van de kans dat adolescenten naar online porno kijken. Daarnaast beschermt ouderlijke steun niet tegen het ontwikkelen van recreatieve attitudes tegenover seks bij adolescenten die naar online porno kijken, maar wel bij adolescenten die niet naar online porno kijken. Internetspecifieke ouderlijke controle werkt eveneens niet als beschermende factor voor het ontwikkelen van meer recreatieve attitudes tegenover seks na het bekijken van online porno. Tot slot gaan ouders niet anders opvoeden als hun kinderen naar online porno kijken.

Een kleine 60% van de jongens en iets meer dan 10% van de meisjes heeft de afgelopen zes maanden bewust gekeken naar online porno. Uit onderzoek blijkt dat kijken naar porno gerelateerd is aan risico's als een meer recreatieve attitude tegenover seks (Braun-Courville & Rojas, 2009; Brown & L'Engle, 2009; Flood, 2009; Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2006a). In lijn met het voorgaande, laat dit onderzoek een associatie zien tussen bewust kijken naar online porno en op een meer recreatieve manier denken over seks, bijvoorbeeld gemakkelijker denken over seks zonder liefde, over vreemdgaan of over het hebben van seks in ruil voor geld of iets anders. Omdat het hier een cross-sectionele relatie betreft, dient wel rekening gehouden te worden met de mogelijkheid dat juist de meer recreatieve attitude tegenover seks het kijken naar online porno voorspelt. Eerder onderzoek laat zien dat kijken naar porno naast meer recreatieve attitudes mogelijk ook gerelateerd is aan meer geneigdheid tot seksueel risicovol gedrag zoals anale seks en seks met veel verschillende partners (Braun-Courville & Rojas, 2009) en seksueel agressief gedrag (Flood, 2009; Malamuth et al., 2000). Hoewel recreatieve attitudes tegenover seks zich niet direct in gedrag laten vertalen, zou het kijken naar online porno wel de ontwikkeling van recreatieve attitudes en denkbeelden over seks kunnen bevorderen (Braun-Courville & Rojas, 2009) en dientengevolge zou de meer recreatieve attitude tegenover seks mogelijk als mediator kunnen werken tussen het kijken

naar online porno en seksueel risicogedrag. Dit veronderstelde mechanisme zou een interessant onderwerp kunnen zijn voor vervolgonderzoek.

Zoals eerder gezegd is onderzoek naar wat er gebeurt als ouder, adolescent en internet samenkomen nog schaars (Wang et al., 2005). De definities van risicovol internetgebruik in bestaande onderzoeken variëren sterk. In dit onderzoek is specifiek gekeken naar bewuste blootstelling aan online porno als operationalisering van risicovol internetgebruik. Wat betreft het kijken naar online porno door adolescenten blijkt uit dit onderzoek dat ouderlijke strategieën die online porno kijken mogelijk kunnen verhinderen of de risico's ervan kunnen beperken, wellicht worden overschat. Ybarra en Mitchell (2005) vonden al dat internetspecifieke controle door ouders geen effect heeft op het zoeken naar online porno door adolescenten. Deze opvatting lijkt te worden ondersteund door de resultaten uit dit onderzoek. Kerr & Stattin (2000, p. 377) stellen dat het 'controleren van adolescenten' over het algemeen een discutabele strategie is om meer te weten te komen over wat adolescenten doen en adequaat gedrag aan te moedigen, wat een verklaring kan zijn voor het feit dat er geen effect gevonden wordt van internetspecifieke ouderlijke controle op het voorkomen van kijken naar online porno of van de ontwikkeling van recreatieve attitudes tegenover seks na het bekijken van porno. Als er teveel regels zijn omtrent het gebruik van internet thuis, is de kans bovendien groot dat adolescenten elders toegang tot het internet zoeken (Khoo, 2006).

Ook de steun van ouders lijkt weinig te kunnen uitrichten bij het voorkomen van het kijken naar online porno of het voorkomen van de ontwikkeling van een recreatieve attitude tegenover seks na het bekijken van online porno. Uit eerder onderzoek bleek vaak dat ouderlijke steun wel bepalend was bij het beperken van risicovol internetgebruik door adolescenten. Dat dit onderzoek andere resultaten laat zien, zou verklaard kunnen worden door het feit dat de variabele ouderlijke steun slechts uit twee items bestaat, waardoor het geen sterke variabele is. Bovendien is er bij de operationalisering van ouderlijke steun geen aandacht besteed aan 'open communicatie tussen ouder en kind'. Open communicatie wordt echter vaak gezien als belangrijk element van ouderlijke steun bij het beperken van risicovol internetgebruik door adolescenten (Fleming et al., 2006; Van den Eijnden et al., 2009). Het communicatieve aspect van ouderlijke steun zou een rol kunnen spelen bij het bespreekbaar maken van zaken als porno, waardoor de berichten die adolescenten verkrijgen uit online porno tegengesproken kunnen worden (Wallmyr & Welin, 2006).

Tot slot wijzen de resultaten uit dat het opvoedgedrag van ouders niet verandert als hun kinderen naar online porno kijken. Mogelijk wordt dit resultaat gevonden doordat ouders niet op de hoogte zijn van het kijken naar online porno door hun adolescent. Het is echter

moeilijk een verklaring voor deze bevinding te geven, daar er naar mijn weten eerder nog geen onderzoek gedaan is naar het effect van online porno kijken op het opvoedgedrag van ouders. Het zou interessant zijn om hier in vervolgonderzoek meer aandacht aan te besteden.

Sterke punten en tekortkomingen

Dit onderzoek is uitgevoerd met longitudinale data. Dat is zowel een sterk punt als een tekortkoming. Met behulp van longitudinale data is het mogelijk om de richting van bepaalde verbanden te onderzoeken. Echter, in dit onderzoek wordt dat bemoeilijkt door het feit dat er tussen het eerste en derde meetmoment veel adolescenten uitgevallen zijn (van $N = 425$ op T_1 naar $N = 274$ op T_3) vanwege het uiteenvallen van schoolklassen bij de overgang van klas 3 naar 4. Dit kan een verklaring bieden voor het feit dat er in dit onderzoek weinig longitudinale verbanden gevonden zijn: er is mogelijk sprake van een ‘power probleem’. Ook een punt van aandacht is het feit dat de sample grotendeels bestaat uit autochtone adolescenten uit de lagere niveaus van het voortgezet onderwijs, wat zorgt voor een beperkte generaliseerbaarheid van de resultaten.

Bij het verzamelen van data zijn daarnaast enkel rapportages vanuit de adolescent verkregen. Dit heeft vooral implicaties voor de variabele internetspecifieke ouderlijke controle. Uit onderzoek blijkt dat er mogelijk een discrepantie bestaat tussen de mate van internetspecifieke controle die adolescenten rapporteren en de mate van internetspecifieke controle die ouders zelf rapporteren (Liau et al., 2008). Een Amerikaanse studie naar het beschermen van adolescenten online laat bijvoorbeeld zien dat 62% van de ouders zegt dat ze wel eens nagaan op welke site hun kind geweest is, terwijl slechts 33% van de adolescenten aangeeft dat zij denken dat hun ouders natrekken welke sites ze bezocht hebben (Lenhart, 2005).

Het feit dat de resultaten uit dit onderzoek suggereren dat opvoedgedrag van ouders weinig kan uitrichten bij het voorkomen van het kijken naar online porno en het beperken van de negatieve effecten ervan, is tot slot mogelijk te wijten aan de kwaliteit van de operationalisering van ouderlijke steun en internetspecifieke ouderlijke controle. De variabele ouderlijke steun is geen sterke variabele omdat deze slechts uit twee items bestaat. Hetzelfde geldt voor internetspecifieke ouderlijke controle. Deze variabele bestaat weliswaar uit drie items, maar heeft een vrij lage alfa (.54 op T_1 en .63 op T_3).

Implicaties

Het internet, met alle seksuele content die het medium aanbiedt, speelt een onbeschrijfelijk grote rol in het leven van adolescenten. Zij komen op het internet niet alleen ongewenst in aanraking met porno, maar gaan er ook bewust naar op zoek. De mogelijke negatieve effecten hiervan zijn niet te ontkennen. Het is daarom belangrijk om de vraag te stellen hoe we de negatieve effecten van het kijken naar online porno kunnen beperken. Het beschikbare onderzoek naar 'risicovol internetgebruik' door adolescenten, waarbij online porno als één van de belangrijkste risicovolle activiteiten wordt gezien, focust tot op heden vooral op de ouders. In eerder onderzoek werd de effectiviteit van internetspecifieke ouderlijke controle bij het beperken van risicovol internetgebruik al in twijfel getrokken, maar over de effectiviteit van ouderlijke steun bestond geen twijfel. Echter, de resultaten van dit onderzoek suggereren dat opvoedgedrag van ouders vrijwel geen invloed heeft op het wel of niet kijken naar online porno of op het beperken van de risico's van kijken naar online porno. De rol van opvoeding bij het beperken van risicovol internetgebruik zoals kijken naar online porno, wordt dus mogelijk overschat. Verder onderzoek is nodig om de factoren die wel bepalend zijn voor het wel of niet bewust op zoek gaan naar online porno door adolescenten en het verminderen van de negatieve effecten van online porno kijken op de recreatieve attitudes van adolescenten tegenover seks, bloot te leggen. Hierbij moet de focus niet alleen gelegd worden op de rol van ouders, maar ook op de adolescenten zelf.

Referenties

- Aubrey, J., Harrison, K., Kramer, L., & Yellin, J. (2003). Variety vs. timing: Gender differences in students' sexual expectations as predicted by exposure to sexually oriented television. *Communication Research*, 30(4), 432-460.
- Braun-Courville, D. K., & Rojas, M. (2009). Exposure to sexually explicit web sites and adolescent sexual attitudes and behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 45(2), 156-162.
- Barnes, G. M., & Farrell, M. P. (1992). Parental support and control as predictors of adolescent drinking, delinquency, and related problem behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 763-776.
- Brown, J. D., & L'Engle, K. L. (2009). X-rated: sexual attitudes and behaviors associated with U.S. early adolescents' exposure to sexually explicit media. *Communication Research*, 36, 129-151.
- Cooper, A. (1998). Sexuality and the Internet: Surfing into the new millennium. *Cyberpsychology and Behavior*, 1, 181-187.
- Fleming, J., Greentree, S., Cocotti-Muller, D., Elias, K., & Morrison, S. (2006). Safety in Cyberspace. *Youth and Society*, 38(2), 135-154.
- Flood, M. (2009). The harms of pornography exposure among children and young people. *Child Abuse Review*, 18, 384-400.
- Kelley, K., Dawson, L., & Musialowski, D. M. (1989). Three faces of sexual explicitness: The good, the bad, and the useful. *Pornography: research advances and policy considerations*, 57-91.
- Khoo, A., Liau, A., & Tan, E. (2006). *What shall I say to my Net-savvy kids? Internet safety issues for parents*. Singapore: McGraw-Hill.
- Lenhart, A. (2005, 17 maart). Protecting teens online. Verkregen via <http://www.pewinternet.org/Reports/2005/Protecting-Teens-Online.aspx>
- Liau, A. K., Khoo, A., & Ang, P. H. (2008). Parental awareness and monitoring of adolescent Internet use. *Current Psychology*, 27, 217-233.
- Lo, V., & Wei, R. (2005). Exposure to internet pornography and Taiwanese adolescents' sexual attitudes and behavior. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 49(2), 221- 237.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2006). Adolescents' exposure to sexually explicit material on the Internet. *Communication Research*, 33, 178-204.

- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2006a). Adolescents' exposure to sexually explicit online material and recreational attitudes toward sex. *Journal of Communication, 56*, 639-660.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit internet material: The role of perceived realism. *Communication Research, 37*, 375-399.
- Sabina, C., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2008). The nature and dynamics of Internet pornography exposure for youth. *CyberPsychology & Behavior, 11*, 691-693.
- Statin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development, 71*, 1072-1085.
- Sun, P., Unger, J. B., Palmer, P. H., Gallaher, P., Chou, C. P., Baezconde-Garbanati, L., . . . Johnson, C. A. (2005). Internet accessibility and usage among urban adolescents in southern California: Implications for web-based health research. *Cyberpsychology and Behavior, 8*(5), 441-453.
- Svedin, C. G., Åkerman, I., & Priebe, G. (2011). Frequent users of pornography. A population based epidemiological study of Swedish male adolescents. *Journal of Adolescence, 34*, 779-788.
- Valcke, M., Bonte, S., de Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education, 55*, 454-464.
- Valcke, M., Schellens, T., van Keer, H., & Gerarts, M. (2007). Primary school children's safe and unsafe use of the Internet at home and at school: An exploratory study. *Computers in Human Behavior, 23*, 2838-2850.
- Van den Eijnden, R. J. J. M., Spijkerman, R., Vermulst, A. A., van Rooij, T. J., & Engels, R. C. M. E. (2009). Compulsive internet use among adolescents: bidirectional parent-child relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology, 38*, 77-89.
- Van Rooij, A. J., & Van den Eijnden, R. J. J. M. (2007). Monitor Internet en jongeren 2006 en 2007. Ontwikkelingen in internetgebruik en de rol van opvoeding [Internet and Youth 2006 and 2007: Developments in internet use and the role of parenting]. IVO Reeks No. 45, Rotterdam: IVO.
- Wallmyr, G., & Welin, C. (2006). Young people, pornography, and sexuality: Sources and attitudes. *The journal of school nursing, 22*(5), 290-295.
- Wang, R., Bianchi, S. M., & Raley, S. B. (2005). Teenagers' Internet use and family rules: a research note. *Journal of Marriage and Family, 67*, 1249-1258.

Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2005). Exposure to internet pornography among children and adolescents: a national survey. *CyberPsychology & Behavior*, 8(5), 473-486.